

POSTANOWIENIE

Dnia 25 października 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Strusińska-Żukowska (przewodniczący)

SSN Zbigniew Korzeniowski

SSN Romualda Spyt (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku M.G.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o podstawę wymiaru składek,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 25 października 2016 r.,

zażalenia wnioskodawcy na postanowienie Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 28 kwietnia 2016 r., sygn. akt III AUa .../16,

**uchyla zaskarżone postanowienie, pozostawiając Sądowi
Apelacyjnemu rozstrzygnięcie o kosztach postępowania
zażaleniowego.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 28 kwietnia 2016 r. Sąd Apelacyjny w [...], sprawie M.G. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w B., o podstawę wymiaru składek, odrzucił skargę M.G. o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego z dnia 26 marca 2014 r.

Sąd Apelacyjny wskazał, że M. G. w dniu 4 lutego 2016 r. wniósł skargę o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 26 marca 2015 r., w sprawie III AUa/13.

Jako podstawę wznowienia skarżący powołał się na orzeczenie przez

Trybunał Konstytucyjny wyrokiem z dnia 28 października 2015 r., SK 9/14 (OTK-A 2015 nr 9, poz. 153), że „§ 2 ust. 1 pkt 16 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (Dz.U. Nr 161, poz. 1106, z 1999 r. Nr 49, poz. 488 i Nr 75, poz. 847, z 2001 r. Nr 95, poz. 1043 i Nr 138, poz. 1558, z 2004 r. Nr 14, poz. 124, Nr 183, poz. 1888 i Nr 243, poz. 2434, z 2010 r. Nr 31, poz. 167 i Nr 127, poz. 860 oraz z 2014 r. poz. 1967) w zakresie, w jakim dotyczy pracowników zatrudnionych za granicą u polskich pracodawców, uzyskujących przychody w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych niższe niż przeciętne wynagrodzenie w gospodarce narodowej, o którym mowa w art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2015 r. poz. 121, 1037, 1240, 1269 i 1506), jest niezgodny z art. 92 ust. 1 oraz art. 64 ust. 1 i 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz nie jest niezgodny z art. 45 ust. 1 Konstytucji”.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego, przedmiotowe orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego odracza w czasie utratę mocy obowiązującej - we wskazanym zakresie - § 2 ust. 1 pkt 16 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe. Możliwość wznowienia postępowania na podstawie art. 401¹ k.p.c. nie zależy zaś jedynie od orzeczenia przez Trybunał Konstytucyjny o niezgodności określonego aktu normatywnego z Konstytucją, umową międzynarodową lub ustawą. Dodatkowo bowiem należy uwzględnić, że utrata mocy obowiązującej takiego aktu normatywnego następuje na zasadach określonych w art. 71 ust. 2 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz.U. poz. 643 ze zm.).

Przywołując orzecznictwo Sądu Najwyższego, Sąd Apelacyjny uznał, że wyrok Trybunału Konstytucyjnego odraczający w czasie utratę mocy obowiązującej zakwestionowanego przepisu uniemożliwia wznowienie postępowania zakończonego przed upływem terminu określonego w sentencji takiego wyroku, skoro bowiem zakwestionowany przepis nadal jest stosowany, nietrafne jest twierdzenie, że wydawane na jego podstawie orzeczenia mogłyby być następnie kwestionowane w drodze wznowienia postępowania. Innymi słowy, nie można

wznowić postępowania zakończonego prawomocnym orzeczeniem tylko z tej przyczyny, że moc obowiązująca określonego aktu normatywnego (przepisu prawnego) wygaśnie w przyszłości.

Sąd Apelacyjny podkreślił ponadto, że wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 28 października 2015 r. (SK 9/14), który skarżący powołuje jako podstawę wznowienia, zakresem podmiotowym wyraźnie obejmuje wyłącznie pracowników zatrudnionych za granicą u polskich pracodawców, uzyskujących przychody w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych niższe niż przeciętne wynagrodzenie w gospodarce narodowej, o którym mowa w art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 963). Przedmiotowy wyrok nie odnosi się do konstytucyjności przepisów dotyczących ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe zleceniobiorców z wyłączeniem części ich wynagrodzenia w wysokości równowartości diet w związku z delegowaniem ich do wykonywania czynności na podstawie umów o świadczenie usług poza terytorium kraju.

Odwołujący się wniósł na to postanowienie zażalenie, zaskarżając je w całości i zarzucając mu naruszenie art. 48 § 3 k.p.c., przez to, że w wydaniu postanowienia z dnia 28 kwietnia 2016 r., w sprawie III AUa .../16, brali udział sędziowie: SSA A. U. oraz SSA L. R., które wcześniej brały udział w wydaniu orzeczenia objętego skargą o wznowienie, to jest orzeczenia w sprawie III AUa .../13, a także w wydaniu postanowienia z dnia 28 kwietnia 2016 r. brała udział SSA A. U., która na mocy tego przepisu, nie może orzekać co do skargi o wznowienie rozpatrywanej pod sygn. III AUa .../16, ponieważ brała udział w wydaniu wyroku zapadłego na skutek apelacji odwołującego się opartego o ten sam stan faktyczny i prawny jak orzeczenie objęte skargą, a więc orzekanie wyżej wymienionych sędziów w sprawie III AUa .../16 jako niedozwolone z mocy ustawy - zgodnie z art. 379 pkt 4 k.p.c. - skutkuje nieważnością postępowania. Zarzucono także naruszenie art. 410 § 1 k.p.c. w związku z art. 401¹ k.p.c. oraz z art. 407 § 2 k.p.c. w związku z art. 190 § 3 zdanie pierwsze 1 Konstytucji, a także art. 45 § 1 Konstytucji oraz art. 2 Konstytucji, przez odrzucenie wniesionej w terminie skargi o wznowienie postępowania, jakoby nieopartej na ustawowej podstawie (rzekomo

nieopartej na art. 401¹ k.p.c.) z uwagi na to, że Trybunał Konstytucyjny, w wyroku stanowiącym przyczynę wniesienia skargi o wznowienie postępowania odroczył utratę mocy obowiązującej przepisu uznanego za niezgodny z Konstytucją, co zdaniem Sądu Apelacyjnego, blokuje możliwość wzruszenia prawomocnego wyroku opartego o przepis niezgodny z Konstytucją w trybie skargi o wznowienie postępowania, a to wprost oznacza naruszenie zasady praworządności (ostaje się wyrok oparty o niekonstytucyjny przepis, który to wyrok należy wzruszyć zgodnie z normami procesowymi) i skutkuje oczywiście błędnym przyjęciem, że niekonstytucyjna norma - w okresie odroczenia utraty mocy obowiązującej - powinna stanowić podstawę orzekania, ponieważ zdaniem Sądu Apelacyjnego, żadnemu zachowaniu, do którego taki przepis się odnosi, nie można przypisać bezprawności tak długo, jak przepis obowiązuje, w konsekwencji dochodzi do naruszenia, które faktycznie skutkuje pozbawieniem odwołującego się prawa do sądu zagwarantowanego art. 45 § 1 Konstytucji.

W odpowiedzi na zażalenie organ rentowy wniósł o jego uwzględnienie.

W uzasadnieniu podniesiono, że ze względu na okoliczność, że w składzie Sądu Apelacyjnego rozpoznającego apelację odwołującego się od wyroku Sądu Okręgowego w B. z dnia 17 kwietnia 2013 r., VI U .../13 i zakończonego prawomocnym wyrokiem z dnia 26 marca 2014 r. oraz w składzie Sądu Apelacyjnego rozpoznającego skargę odwołującego się o wznowienie tego postępowania brały udział SSA L. R. oraz SSA A. U., należy uznać, że w sprawie zachodzi nieważność postępowania. Z tego względu zarzut podnoszony przez odwołującego się w tym zakresie należy uznać za uzasadniony.

Podniesiono jednak także, że organ rentowy nie zgadza się z pozostałymi zarzutami podnoszonymi w zażaleniu, w tym zwłaszcza z zarzutem naruszenia art. 410 § 1 k.p.c. w związku z art. 401¹ k.p.c. oraz art. 407 § 2 k.p.c. oraz w związku z art. 190 § 3 zdanie pierwsze Konstytucji, a także art. 45 § 1 Konstytucji oraz art. 2 Konstytucji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W orzecznictwie Sądu Najwyższego dominuje podzielany przez skład rozpoznający niniejsze zażalenie pogląd, że sędzia, który podlega wyłączeniu od

orzekania w postępowaniu o wznowienie postępowania, na podstawie art. 413 k.p.c. lub art. 48 § 3 k.p.c., nie może w tym postępowaniu podejmować żadnych czynności, w tym również dotyczących badania formalnej dopuszczalności skargi o wznowienie postępowania (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 7 listopada 2013 r., II PZ 24/13, LEX nr 1408163; z dnia 9 października 2013 r., I PZ 10/13, LEX nr 1555055; z dnia 12 czerwca 2013 r., I PZ 3/13, LEX nr 1555068; z dnia 2 sierpnia 2011 r., II UO 2/11, LEX nr 1106735; z dnia 23 kwietnia 2009 r., IV CSK 562/08, LEX nr 738132; z dnia 26 kwietnia 2007 r., II CSK 536/06, LEX nr 457809; z dnia 17 stycznia 1997 r., I PKN 60/96, LEX nr 29856 z dnia 25 października 1995 r., I PRN 81/95, LEX nr 23588).

W związku ze stwierdzoną tożsamością podmiotową dwóch członków składu orzekającego Sądu Apelacyjnego w [...] w dniu 26 marca 2014 r., w sprawie III AUa .../13 (której dotyczy skarga o wznowienie postępowania) i w sprawie ze skargi o wznowienie postępowania (postanowienie z dnia 28 kwietnia 2016 r., III AUa .../16) - SSA A. U. i SSA L. R., doszło do rozpoznania sprawy z udziałem sędziów wyłączonych z mocy ustawy (art. 48 § 3 k.p.c.). Oznacza to, że wspomniane postanowienie zapadło w postępowaniu dotkniętym nieważnością (art. 379 pkt 4 w związku z art. 48 § 3 k.p.c.).

Dlatego też Sąd Najwyższy na podstawie art. 394¹ § 3 w związku z art. 398¹⁵ § 1 zdanie pierwsze k.p.c. oraz art. 108 § 2 w związku z art. 398²¹ i art. 394¹ § 3 k.p.c. postanowił jak w sentencji, uznając jednocześnie, że odnoszenie się do dalej idących zarzutów i podstaw zażalenia - wobec wydania orzeczenia kasatoryjnego - jest zbędne i niecelowe.